

DUITSLAND

Algemeen

Duitsland – officieel de Bondsrepubliek Duitsland – ligt tussen de Baltische zee en de Noordzee in het noorden en de Alpen in het zuiden. Het grenst aan Denemarken in het noorden, Polen en Tsjechië in het oosten, Oostenrijk en Zwitserland in het zuiden, en Frankrijk, Luxemburg, België en Nederland in het westen. Het land heeft een oppervlakte van 35,7 Mha (miljoen hectare) met in 2022 een bevolking van 83,4 miljoen, of 2,34 personen per ha (Wikipedia en United Nations, 2022).

Bron: esri

Klimaat en geografie

Het grootste deel van Duitsland heeft een gematigd klimaat dat wordt gedomineerd door vochtige westenwinden. Het land ligt tussen het oceanische West-Europese en het continentale Oost-Europese klimaat. Het klimaat wordt gematigd door de Noord-Atlantische Drift, de noordelijke uitbreiding van de Golfstroom. Dit warmere water beïnvloedt de gebieden die grenzen aan de Noordzee, waardoor in het noordwesten en noorden het klimaat oceanisch is. Duitsland heeft een gemiddelde neerslag van 789 mm/jaar. Er is geen consistent droog seizoen. De winters zijn koel en de zomers zijn doorgaans warm, met temperaturen die kunnen oplopen tot boven de 30 °C. Het Oosten heeft een meer continentaal klimaat, de winters kunnen erg koud zijn en de zomers erg warm, en er kunnen langere droge periodes voorkomen. Midden- en Zuid-Duitsland zijn overgangsregio's, die variëren van gematigd oceanisch tot continentaal, naast het maritieme en continentale klimaat dat over het grootste deel van het land overheerst. Hoewel het Duitse klimaat zelden extreem is, zijn er af en toe pieken van kou of warmte. De wintertemperaturen kunnen soms een paar dagen achter elkaar dalen tot tweecijferige negatieve temperaturen. Omgekeerd kan de zomer perioden van zeer hoge temperaturen gedurende een week of twee kennen (bron: Wikipedia).

De hoogte varieert van de bergen van de Alpen in het zuiden tot de oevers van de Noordzee in het noordwesten en de Baltische Zee in het noordoosten. De beboste hooglanden van Midden-Duitsland en de laaglanden van Noord-Duitsland (laagste punt: Wilstermarsch op 3,54 m+MSL (gemiddeld zeeniveau) worden doorkruist door grote rivieren als de Rijn, de Donau en de Elbe.

De Duitse naam voor polder is Koog, of in Oost-Friesland Groden. Deze woorden zijn dan ook in veel poldernamen terug te vinden.

Aten *et al.* (2009) beschrijven dat de Nederlandse polderexpert Jan Adriaansz. Leeghwater in 1626 betrokken was bij de inpoldering van twee meren in Sleeswijk-Holstein en in 1634 bij de indijking van de Dagebülller bocht.

Kaup (2006) beschrijft dat in Brandenburg in de tweede helft van de 17^e eeuw grote landaanwinningswerken door Nederlandse kolonisten zijn gerealiseerd. Ieder van hen kreeg onder bepaalde voorwaarden 50 ha.

Quast en Lukianas (1999) beschrijven dat vanaf 1740 op initiatief van de Pruisische koning Friedrich II grote poldersystemen, gebaseerd op het Nederlandse landaanwinningsmodel, werden ontwikkeld in de benedenloop van de rivieren de Oder, de Vistula en de Nemunas.

Eggelsmann (1983) beschrijft de eigenschappen van veenpolders in Noordwest-Duitsland. Ook presenteert hij formules om de eisen voor waterafvoer en gemalen, maar ook voor bodemdaling en oxidatie te beschrijven.

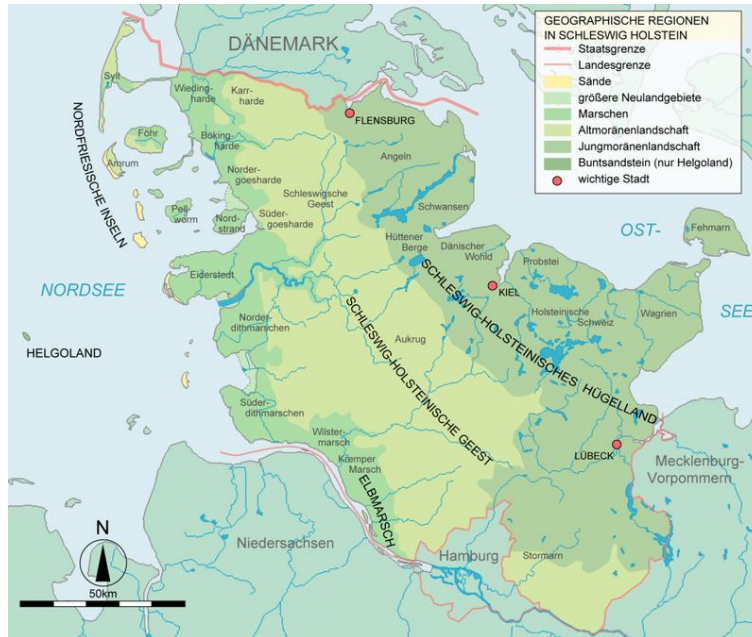
Von Lukowicz *et al.* (1999) beschrijven een numerieke optimalisatie voor het functioneren van de overstromingspolder Kaldauer Feld langs de rivier de Sieg, een van de zijrivieren van de rivier de Rijn.

Leenders en Van der Meulen (2000) en Van der Meulen (2002) beschrijven het POLDEVAC-model met toepassing op de Maas, de Waal en de Ooypolder in Nederland en Duitsland. Met dit model kunnen de benodigde maatregelen van een evacuatie tijdens een overstroming worden gesimuleerd.

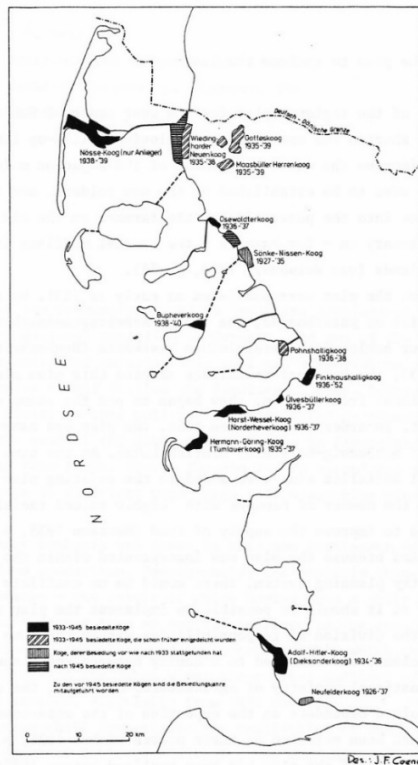
Bestaande polders

Figuur 1 toont onder meer de polders Wilster Marsch en Kremper Marsch in Sleeswijk-Holstein.

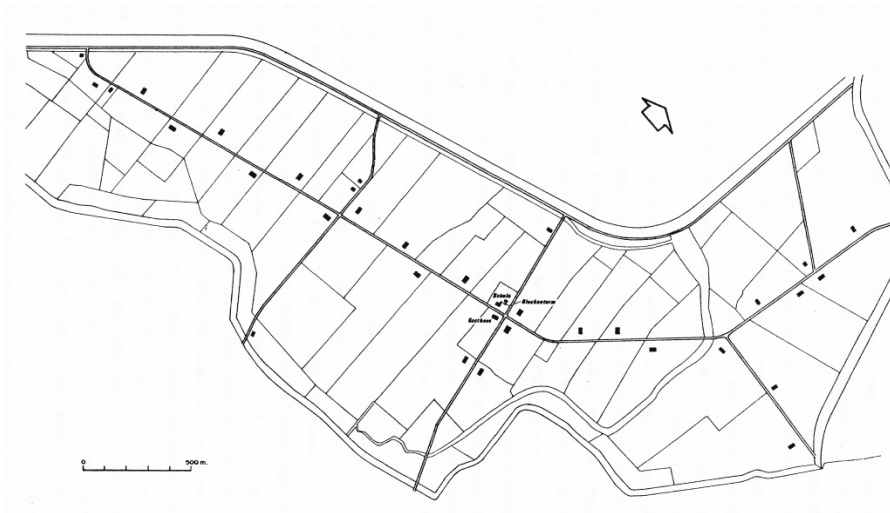
Smit (1983) beschrijft het Hinrich Lohse Plan uit 1933 langs de westkust van Sleeswijk-Holstein. In het kader van dit plan zijn diverse polders aangelegd, zoals weergegeven in Figuur 2. Onder deze polders bevinden zich de Adolf Hitler Koog, later omgedoopt tot Dieksander Koog, en de Hermann Göring Koog, later omgedoopt tot Tümlauer Koog (Figuur 3). De inpoldering en initiële ontwikkeling van de Hermann Göring Koog zijn in detail beschreven.

Figuur 1. Geografische regio's in Sleeswijk-Holstein, inclusief de polders Wilster Marsch en Kremper Marsch (bron: Wikipedia)

Figuur 2. Het Lohse-plan voor inpolderingen langs de westkust van Sleeswijk-Holstein

Figuur 3. Herman Göring Koog in 1935, later omgedoopt tot Tümlauer Koog

Op de eilanden voor de westkust, zoals Eiland Pellworm en Eiland Nordstrand, bevinden zich verschillende polders (Figuur 4).

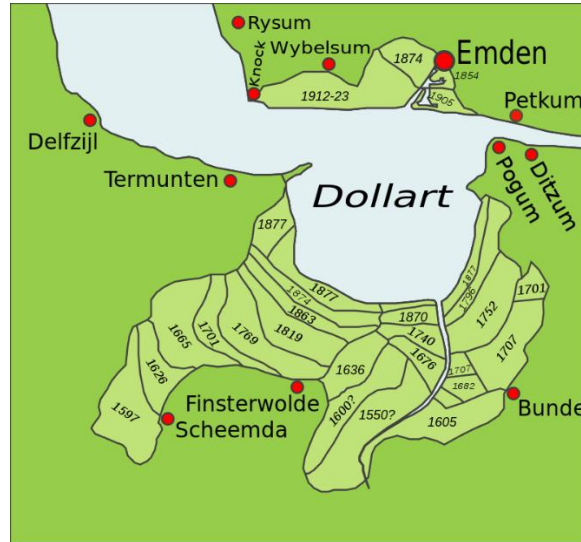

Figuur 4. Op de eilanden voor de westkust, zoals het eiland Pellworm en het eiland Nordstrand, bevinden zich verschillende polders

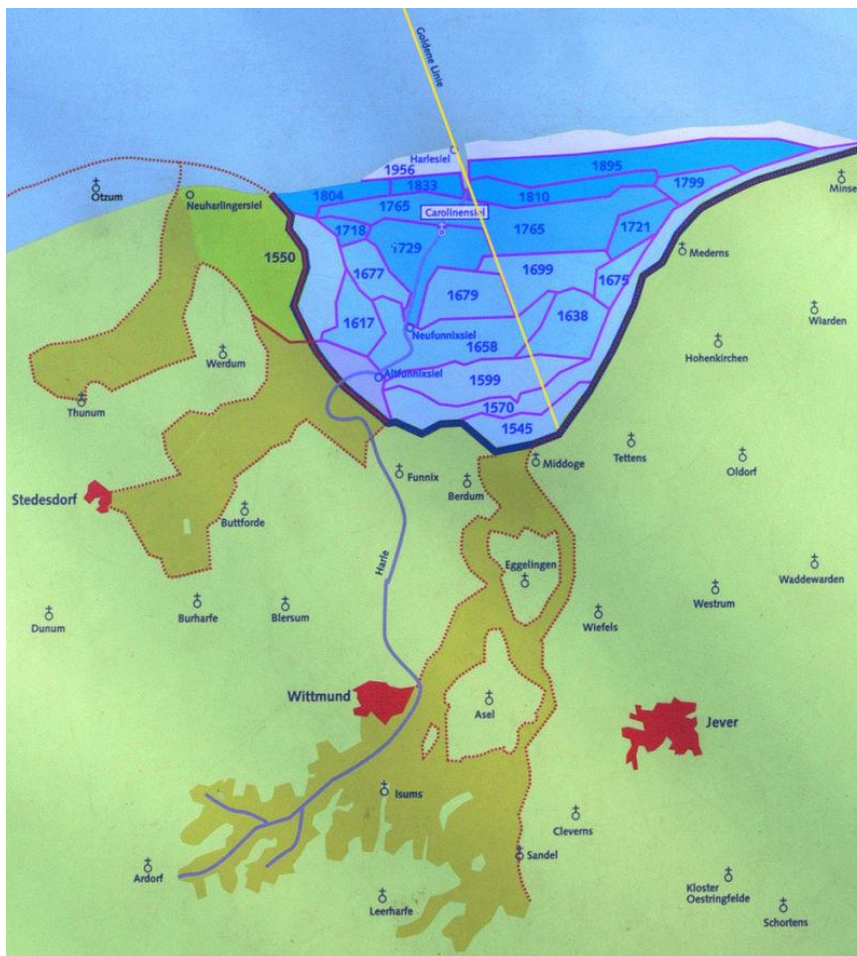
In Figuur 5 zijn, deels in Duitsland en deels in Nederland, verschillende polders langs de monding van de Dollart weergegeven, waaronder de Landschapspolder (1752) (bron: Wikipedia).

Schreiber (ongedateerd) beschrijft verschillende polders in de Westermannsch, zoals: Buscherpolder, Charlottenpolder, Leybuchtpolder, Lorenzpolder, Westermarscherpolder.

Figuur 6 toont polders in de Harlebucht (bron: Wikipedia).

Figuur 5. Verschillende polders langs de monding van de Dollart, waaronder de Landschapspolder

Figuur 6. Polders in de Harlebucht

Algemene kenmerken van de polders in Duitsland zijn weergegeven in Tabel I.

Voorgestelde polders

Er zijn geen voorgestelde polders geïdentificeerd.

Ligging van de polders in Duitsland zoals getoond op de Wereld polder kaart

De ligging van de polders in Duitsland is weergegeven in Figuur 7.

Figuur 7. Ligging van de polders in Duitsland (bron: esri – Batavialand)

De door Prof. Bart Schultz genomen foto's zijn weergegeven in Tabel II.

Referenties

- Aten, D., M. Joustra en H. van Zwet. 2009. *Leegwater en het Haarlemmermeer*. 26^e uitgave van de Vrienden van de Hondsbosse, Kring voor Noord-Hollandse Waterstaatsgeschiedenis. (in Dutch)
- Eggelsmann, R., 1983. *Peatland polders of North-West Germany*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Group Polder Development, Department of Civil Engineering, Delft University of Technology, 1982. *Polders of the World. Compendium of polder projects*. Delft, the Netherlands.
- Hinrichs, W., 1931. *Nordsee, deiche, küstenschutz und landgewinnung*. Husum, Germany. (in German)
- Horlacher, H-B., D. Carstensen, T. Kop and J. Stamm, 2009. Untersuchungen zu gesteuerten Flutpoldern an der Elbe unter Berücksichtigung veränderter Klimabedingungen. *DWA-KW-Korrespondenz Wasserwirtschaft*, Vol. 2., No. 7. pp. 373-378.
- International Commission for the Protection of the Danube River, 2018. *A shared river. Managing the Danube River Basin*. Vienna, Austria.
- Kaup, Martina, 2006. *Niederlander in Norddeutschland, vor allem Brandenburg*. In: Danner, H.S., J. Renes, B. Toussaint, G.P. van de Ven and F.D. Zeiler. *Polder pioneers. The influence of Dutch engineers on water management in Europe, 1600-2000*. Nederlandse Geografische Studies nr. 338. Utrecht, the Netherlands.

- Kramer, J. and H. Rohde, 1992. *Historischer küstenschutz. deichbau, inselshutz und binnenentwässerung an Nord- und Ostsee*. Verlag Konrad Wittwer. Stuttgart Germany. (in German)
- Leenders, P.H.J.A. and G.G. van der Meulen, 2000. *Polder evacuation and emergency provision Maas & Waal- and Ooy-polder in the Netherlands and Germany*. In: F. Toensmann and M. Koch (Eds.). River flood defence, Vol. 2. Kassel Reports of Hydraulic Engineering. No. 9/2000. Herkules-Verlag. Kassel, Germany. H-49 – H-64.
- Liem, R., 1999. *Numerical optimisation of a flood polder: a case study of the polder Kaldauer Feld, Germany*. In: Water 99 - Handbook and Proceedings. Hydrology & water resources; Brisbane, Australia, Jul, 1999, Institution of Engineers. Barton, Australia 119-122.
- Lukowicz, J. von, R. Kowalski, and J. Köngeter, 1999. *Numerical optimisation of a flood polder - a case study of the polder Kaldauer Feld, Germany*. In: Proceedings of the 2. International Conference on Water Resources & Environment Research, Brisbane, Australien, 6-8 July 1999, 119-122.
- Meulen, G.G. van der, 2002. *PoldEvac: An integrated cross-bordering approach to flood disaster and evacuation management in polder areas in the Netherlands and in Germany*. In: Modernization of water management – Technological and Institutional Improvements in Irrigation and Drainage. Proceedings Seventh Netherlands National ICID Symposium. Nijmegen, the Netherlands.
- Ohlig, C., 2005. *Ostfriesland und das land Oldenburg im Schutz der deiche*. Siegburg, Germany. (in German)
- Quast, J. and A. Lukianas, 1999. *Rehabilitation of polder systems on the floodplain regions of Oder River/Germany and the Nemudas River/Lithuania*. In: Proceedings 17th ICID Congress. New Delhi, India.
- Schreiber, G., undated. *Westermarsch I, Stadt Norden, Landkreis Aurich*
- Siepe, A., 1994. Regeneration of flood plain biotopes on the Upper Rhine - The "Polder Altenheim" case. *Water science and technology*. Vol. 29; No. 3, ; 281.
- Smit, J.G., 1983. *The origin and early stages of the Hermann-Göringpolder (Tümlauer Koog) in Schleswig-Holstein, Germany*. In: Proceedings International Symposium 'Polders of the World'. International Institute for Land Reclamation and Improvement, Wageningen, the Netherlands.
- Theunisz, J., 1943. *De Nederlandse Oostkolonisatie, meer in het bijzonder die in Brandenburg in de 17^e eeuw tijdens de regering van den Groten Keurvorst*. Studiereeks der Germaanse Werkgemeenschap Nederland 1. Amsterdam, the Netherlands. (in Dutch)
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division. 2022. *World population prospects, medium prognosis. The 2022 revision*. New York, USA.

Web sites:

- https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Polders_in_Germany
- https://de.wikipedia.org/wiki/Liste_der_Eindeichungen_in_Ostfriesland
- https://de.wikipedia.org/wiki/Kremper_Marsch#/media/Datei:SLH.landscapes.png

Bart Schultz

Lelystad, december 2023

Tabel I. Algemene kenmerken van bestaande polders in Duitsland

Naam	Inpoldering	Oppervlakte in ha	Type *)	Breedtegraad	Lengtegraad	Niveau in m+MSL	Grondgebruik
Hollerland	1106		RLL	53° 8' N	8° 50' O	0	Meervoudig grondgebruik
Vallei van de Weser bij Bremen	Omstreeks 1110		RLL				
Bishorster-Hazeldorfer- en Wilster Marsch (Schleswig-Holstein)	1140-1164		RLL	53° 45' N	9° 30' O	0	Landbouw
Altes Land (verschillende polders)	1140, 12 ^e en 15 ^e eeuw	14,300	RLL	53° 33' N	9° 37' O	-1	Landbouw
Ladecop, Heringscop (monding van de Elbe)	12 ^e eeuw		RLL	53° 40' N	9° 28' O	-1	Landbouw
Salzwedel, Stendal (east of Elbe)	Omstreeks 1157		RLL	52° 52' N	11° 11' O	18	Landbouw
Kremper Marsch	1230-1290		RLL	53° 51' N	9° 32' O	-1	Landbouw
Bucht von Campen	13 ^e eeuw		RLL	53° 24' N	7° 4' O	-2	Landbouw
Bucht von Sielmönken	13 ^e eeuw		RLL	53° 26' N	7° 9' O	-2	Landbouw
Hattstedter Marsch	1478	3,152	RLL	54° 32' N	8° 59' O	-2	Landbouw
Altmark, Fleming, Thuringen, Saksen, Silezië. Bijvoorbeeld Dithmarschen, Stapelholm, Eiderstedt	15 ^e – 16 ^e eeuw		RLL	54° 11' N	9° 7' O	0	Landbouw
Hattstedter Neuer Koog	1500	374	LGS	54° 33' N	8° 59' O	-1	Landbouw
Adenbüller Koog	1529	491	LGS	54° 22' N	8° 52' O	-2	Landbouw
Westermarscher Altes Neuland	1551	578	RLL	53° 34' N	7° 10' O	-2	Landbouw
Süderneuland	1556	633	RLL	53° 35' N	7° 12' O	-2	Platteland
Gottes Koog	1566	10,400	LGS	54° 53' N	8° 51' O	-2	Landbouw
Waygaarder Koog	1577	435	LGS	54° 42' N	8° 50' O	-3	Landbouw
Adolfs Koog	1579	431	LGS	54° 26' N	8° 58' O	-2	Landbouw
Westermarscher Neuland	1583	585	RLL	53° 34' N	7° 10' O	-2	Landbouw
Osteeler Neuland	1585	228	RLL	53° 33' N	7° 13' O	-2	Landbouw
Butsloot (Schleswig-Holstein)	1585-1648		RLL				
Addingaster Neuland	1589-1593	229	RLL	53° 35' N	7° 13' O	0	Stedelijk
Blockland	1598	3,030	RLL	53° 9' N	8° 48' O	1	Stedelijk
Kust inpolderingen in East-Friesland. Rolwagen	begin 17 ^e eeuw		RLL				
Schoonorth	1603	418	RLL	53° 30' N	7° 11' O	-1	Landbouw
Bunder Neuland	1605		RLL	53° 10' N	7° 14' O	-4	Landbouw
Werdumer Alten Groden	1617		RLL	53° 41' N	7° 45' O	-2	Landbouw

6 polders langs de Eider	1619-1623		RLL				
Drroogmakerijen in de omgeving van Friedrichstadt (Schleswig-Holstein)	1627-1634		DL	54° 22' N	9° 5' O	-1	Landbouw
Drained Megger-, Börmer- en Bergenhusener meren in Stapelholm	1630		DL	53° 23' N	9° 23' O	0	Landbouw
Blumen Koog	1652	180	RLL	54° 42' N	8° 49' O	-3	Landbouw
Kustinpolderingen op eiland van Pellworm (Schleswig-Holstein). Allerts. Kustinpolderingen op het verdrinken eiland van Nordstrand (Schleswig-Holstein) Indervelde Neu-Holland bij Oranienburg, Liebenwald en Cremmen (bovenstrooms deel van de Elbe)	1654-1691		LGS	54° 31' N	8° 39' O	-3	Landbouw
Enno-Ludwigs Groden	1658		RLL	53° 40' N	7° 49' O	-2	Landbouw
Charlotten Polder	1677-1679	602	RLL	53° 11' N	7° 15' O	-2	Landbouw
Grothusen Koog	1693	327	LGS	54° 18' N	8° 45' O	-1	Landbouw
Hedwigen Koog	1696	1,636	LGS	54° 11' N	8° 50' O	-1	Landbouw
Norderfriedrichs Koog	1696	531	LGS	54° 24' N	8° 54' O	0	Landbouw
Sophien Groden	1698		RLL	53° 41' N	7° 51' O	-1	Landbouw
Bunder Interessentenpolder met Norder- und Süder-Christian-Eberhards-Polder	1707		RLL	53° 12' N	7° 13' O	-1	Landbouw
Friedrichsgabe Koog	1714	862	LGS	54° 09' N	8° 57' O	0	Landbouw
Kleiner Addinggaster Polder	1715	76					
Kleiseer Koog	1727	1,265	LGS	54° 45' N	8° 47' O	-1	Landbouw
Carolinen Groden	1729		RLL	53° 41' N	7° 48' O	-2	Landbouw
Elisabeth Sophien Koog	1739	529	LGS	54° 30' N	8° 53' O	-1	Landbouw
Sophien Magdalenen Koog	1742	608	LGS	54° 37' N	8° 57' O	-1	Landbouw
Oderbruch (Brandenburg) Van Haerlem, Petri (Du)	1746-1758	85,000	RLL	52° 42' N	14° 18' O	2	Landbouw
Landschafts Polder	1752	1,119	RLL	53° 14' N	7° 15' O	-1	Landbouw
Friedrichs Groden	1765		RLL	53° 42' N	7° 47' O	-1	Landbouw
Friedrich-August-Groden	1765		RLL	53° 42' N	7° 57' O	-2	Landbouw
Desmercieres Koog	1767	360	LGS	54° 34' N	8° 57' O	0	Landbouw
Magots Polder	1768	85	RLL	53° 30' N	7° 10' O	-2	Landbouw
Leysander Polder	1769	145	RLL	53° 33' N	7° 12' O	0	Landbouw
Hagen Polder	1770	133	RLL	53° 31' N	7° 11' O	-1	Platteland

Zucker Polder	1774	15	RLL	53° 35' N	7° 12' O	0	Stedelijk
Buscher Polder	1775	48	LGS	53° 33' N	7° 8' O	-1	Landbouw
Juliane Marien Koog	1778	329	LGS	54° 44' N	8° 45' O	-1	Landbouw
Schulenburg Polder	1781	241	RLL	53° 31' N	7° 11' O	-1	Landbouw
Kronprinzen Koog	1787	2,885	LGS	53° 58' N	8° 58' O	-1	Landbouw
Lorenz en Friederiken Polder	1789	60					
Reußen Koog	1789	500	LGS	54° 37' N	8° 54' O	-1	Landbouw
Heinitz Polder	1795	3,086	RLL	53° 16' N	7° 15' O	-2	Landbouw
Louisen Koog	1799	409	LGS	54° 39' N	8° 52' O	-1	Landbouw
Angern Polder	1804	49	RLL	53° 29' N	7° 8' O	-2	Landbouw
Teltings Polder	1804	28	RLL	53° 34' N	7° 11' O	-1	Landbouw
Ernst August Polder	1804	218	RLL	53° 32' N	7° 11' O	-1	Landbouw
Schwerings Groden	1804-1833		RLL	53° 42' N	7° 48' O	-1	Landbouw en recreatie
Neu-Augusten Groden	1806-1810		RLL	53° 42' N	7° 52' O	-2	Landbouw
Kiel Groden	1810		RLL	53° 28' N	7° 59' O	2	Landbouw
Königs Polder	1854		RLL	53° 23' N	7° 13' O	1	Landbouw en stedelijk
Wesselburener Koog	1862	1,306	LGS	54° 14' N	8° 53' O	0	Landbouw
Kaiser Wilhelm Koog	1874	22	LGS	53° 56' N	8° 56' O	0	Landbouw
Kanal Polder	1877	38	RLL	53° 15' N	7° 14' O	-1	Landbouw
Elisabeth Groden	1894-1895	12,830	RLL	53° 42' N	7° 50' O	-1	Landbouw
Polder Bramel	19 th eeuw	150	RLL	53° 34' N	8° 43' O	1	Natuure
Cecilien Koog	1905	400	LGS	54° 35' N	8° 55' O	0	Landbouw
Hafen Polder	1905		RLL	53° 20' N	7° 13' O	0	Stedelijk en haven
Larrelter en Wybelsumer Polder	1912-1923	630	RLL	53° 34' N	7° 14' O	-3	Platteland
Schoonorth Polder	1913	377	RLL	53° 30' N	7° 12' O	-2	Landbouw
Pohnshallig Koog	1924	795	LGS	54° 30' N	8° 56' O	-1	Landbouw
Neufelder Koog	1925	976	LGS	53° 54' N	8° 59' O	2	Landbouw
Sönke Nissen Koog	1926	1,200	LGS	54° 37' N	8° 53' O	-1	Landbouw
Grohde Polder	1926-1928	180	LGS	53° 42' N	7° 15' O	0	Landbouw
Cirksena Polder	1928	41					
Neuwesteel	1929	646	RLL	53° 32' N	7° 10' O	-1	Landbouw
Herren Koog	1930	1,500	LGS	54° 44' N	8° 48' O	-2	Landbouw
Hermann Goring Koog later hernoemd als Tümlauer Koog	1935	580	LGS	54° 21' N	8° 41' O	-1	Landbouw
Adolf Hitler Koog later hernoemd als Dieksander Koog	1935	1,334	LGS	53° 58' N	8° 56' O	-1	Landbouw
Sommerdeich (Langeoog)	1934-1935	218	RLL	53° 56' N	8° 57' O	2	Landbouw

Nösse Koog	1936	178	LGS	54° 53' N	8° 35' O	0	Nature
Osewoldter Koog	1936	176	LGS	54° 43' N	8° 44' O	-1	Landbouw
Norderhever Koog	1937	650	LGS	53° 24' N	8° 47' O	1	Landbouw
Sudstrand Polder (Norderney)	1941	140					
Leybucht Polder	1950	1,005	RLL	53° 31' N	7° 9' O	-1	Landbouw
Friedrich Wilhelm Lübke Koog	1954	1,349	LGS	54° 52' N	8° 38' O	0	Landbouw
Groden westlich Harlesiel	1955-1959		RLL	53° 42' N	7° 47' O	-1	Landbouw
Polder Leer	1956-1957	135	RLL	53° 12' N	7° 28' O	-2	Landbouw en natuur
Hauke Haien Koog	1958 – 1960	1,200	LGS	54° 42' N	8° 46' O	-1	Landbouw
Polder Neuensien (Rügen)	1972	40	RLL	54° 22' N	13° 40' O	6	Platteland
Speicher Koog Dithmarschen	1979	4,640	LGS	54° 6' N	8° 58' O	-1	Natuur
Rickelsbüller Koog	1981	534	LGS	54° 54' N	8° 39' O	0	Landbouw en natuur
Beltringharder Koog	1987	3,350	LGS	54° 34' N	8° 56' O	-1	Landbouw en natuur
Fahretofter Wester Koog	1988	55	LGS	54° 43' N	8° 45' O	0	Natuur
Bylerward		728	RLL	51° 47' N	6° 17' O	15	Natuur
Delver Koog		1,200	RLL	54° 20' N	9° 15' O	-3	Landbouw en natuur
Hamburger Hallig			LGS	54° 36' N	8° 49' O	-1	Natuur
Karolinen Koog		1,755	RLL	54° 18' N	8° 58' O	0	Landbouw en natuur
Polder Detern-Übertiefland		200	RLL	53° 12' N	7° 42' O	-2	Landbouw en natuur
Polder Holter Hammrich		240	RLL	53° 12' N	7° 35' O	-2	Landbouw en natuur
Polder Kaldauer Feld			RLL				
Schwedter Polder		1,370					
Totaal		206,048					

*) RLL = ingepolderd laagland; LGS = bedijking; DL = droogmakerij

Tabel II. Foto's van polders en laagland gebieden in Duitsland door Prof. Bart Schultz

			
<p>XV/3-1*) Plaquette bij het beeld van priester Heinrich in Steinkirchen, Duitsland. Deze priester heeft vanaf 1106 leiding gegeven aan de ontginning van moerassen ten Noordwesten van Hamburg, juli 2001</p>	<p>XV/3-2 Beeld van priester Heinrich in Steinkirchen, juli 2001</p>	<p>XV/4-1 Beeld van priester Heinrich in Steinkirchen, juli 2001</p>	<p>XV/4-2 Beeld van priester Heinrich in Steinkirchen, juli 2001</p>
			
<p>XV/4-3 Beeld van priester Heinrich in Steinkirchen, juli 2001</p>	<p>XV/4-4 Beeld van priester Heinrich in Steinkirchen op de achtergrond prof. Bart Schultz, juli 2001</p>	<p>XV/5-1 Beeld van priester Heinrich in Steinkirchen, juli 2001</p>	<p>XV/5-2 Beeld van priester Heinrich in Steinkirchen, juli 2001</p>

*) Batavialand/origineel

Tabel II. Foto's van polders en laagland gebieden in Duitsland door Prof. Bart Schultz (vervolg)

			
<p>XV/6-1 Beeld van priester Heinrichus in Steinkirchen, juli 2001</p>	<p>XV/6-2 Beeld van priester Heinrichus in Steinkirchen, juli 2001</p>	<p>XV/6-3 Beeld van priester Heinrichus in Steinkirchen, juli 2001</p>	